

Slummen som blev finkvarter

På 1800-talet var Östermalm bara "brännvin, kackerlackor och svält".

Hur var det egentligen att bo på Östermalm – för 100 år sedan?

Händelserikt.

De gamla slumkvarteren hade rivits, nya pampiga stenbyggnader hade uppförts och för-mögna familjer – som Wallenberg – lockades till stadsdelen.

Östermalm hette tidigare för Ladugårdslandet. Stadsdelen var fram till 1800-talets mitt känd för sin fattigdom och smutsiga gator.

Bebyggelsen bestod av träbyggnader och rangliga kåkar. En slum helt enkelt. Här växte bland annat den kände akvarellmålaren Carl Larsson upp, född 1853.

Och han fick se sin stadsdel genomgå en dramatisk förändring.

I slutet av 1800-talet bestämde sig staden för att riva slummen. Det var ett medvetet försök att bli av med det fula och bygga upp något fint. Carl Larsson pratade själv om att här fanns bara "brännvin, kackerlackor och svält", säger Sandra Sporrenstrand, bibliotekarie vid Östermalms bibliotek.

Nästa tisdag, den 13 mars, anordnar biblioteket en föreläsning om hur det var på Östermalm för 100 år sedan.

Sandra Sporrenstrand som tidigare har arbetat med Stockholmskällan, en historisk databas över Stockholm, håller i föreläsningen.

– Om vi går tillbaka exakt 100 år, till 1912, hade man kommit en bra bit på väg i förvandlingen av Östermalm. Redan då kunde man läsa en nostalgisk text från S:t Eriks årsbok om de gamla "kogubbarnas stadsdel", som nu omnämns som "det fashionabla Östermalm", säger hon.

"Jämfört med andra större städer i Europa var här mycket fattigt."

SANDRA SPORRENSTRAND

De gamla husen revs och nya pampiga stenbyggnader med vackra paradväningar uppfördes i stället.

Det var även nu som stadsdelen bytte namn – från Ladugårdslandet som inte längre ansåg passande – till dagens Östermalm.

– Man ville slippa skämmas för sitt Stockholm. Jämfört med an-

dra större städer i Europa var här mycket fattigt. Man ville visa upp att man kunde ha en vacker gata

Så här såg det ut vid trakten av Eriksbergssplan år 1912. Stora delar av de gamla träkåkarna hade rivits, men några fanns fortfarande kvar. I bakgrunden syns de nybyggda stenhusen med sina paradväningar.

FOTO: STOCKHOLMS STADSMUSEUM

Den 13 mars föreläser Sandra Sporrenstrand om hur stadsdelen var för 100 år sedan. FOTO: KRISTINA G. ERIKSSON

som Strandvägen, säger Sandra Sporrenstrand.

Hit lockades nu de mer för-mögna i Stockholm, som familjen

Wallenberg. Det gick så långt att Hjalmar Söderberg kallade husen längs med Strandvägen för "miljonnärsbarackerna".

Samma år som stadsdelen fick sitt nya namn genomfördes en stor namnrevision i Stockholm. Många gamla gatunamn byttes ut, och många av de nya namnen lever kvar även i dag.

Det nya Östermalm var en del av stadsplaneraren Albert Lindhagens, född 1823, generalplan, den så kallade Lindhagenplanen. Hans esplanadsystem, med Karlaplan som stjärnplats, blev genomfört på Östermalm.

Men alla de äldre trähusen hade inte rivits i början av 1900-talet. Det fanns fortfarande kvar gårdshus.

– Det är mycket intressant att studera vad som hände med den tidigare befolkningen på Östermalm. Det fanns kvar gamla gårdshus för det behövdes fortfarande tjänstefolk och gårdskarlar som kunde hjälpa till med, som det nu heter, hushållsnära tjänster, säger Sandra Sporrenstrand.

● Sebastian Chaaban
sebastian.chaaban@mitti.se
tel 550 551 38